

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag
om ändring av vägtrafiklagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att vägtrafiklagen ändras. De regelbundna hälsokontrollerna för innehavare av körkort skall bli färre utom för innehavare av körkort för lastbil eller buss eller yrkeskörstillstånd för personbil så att det allmänna kravet på att uppvisa läkarintyg när innehavaren av körkort har fyllt 50, 55 eller 65 år slopas. Alla innehavare av körkort som är varaktigt bosatta i Finland skall lämna in ett intyg över synförmågan till polisen när de har fyllt 45 år. Intyget kan utfärdas av läkare eller optiker. Hälsotillståndet hos förare av tunga fordon och innehavare av yrkeskörstillstånd för personbil kommer såsom nu att kontrolleras vart femte år efter att innehavaren har fyllt 45 år. Däremot skall övriga innehavare av körkort lämna in ett läkarintyg först när de har fyllt 60 år. Förlängning av körrätten när innehavaren har fyllt 70 år och efter det kräver fortfarande alltid läkarintyg. Körrätten kan fortfarande förlängas med högst fem år i taget. Likaså beviljas ny körkort för personer som har fyllt 65 år för högst fem år. Den som redan tidigare har körkort beviljas ny körkort för den tid som återstår av den gällande körrätten. Innehavare av körkort kan även i fortsättningen på basis av läkarutlåtande eller polisens krav åläggas att uppvisa läkarintyg även i andra sammanhang än i samband med den regelbundna hälsokontrollen för vissa åldersgrupper.

Polisen föreslås få rätt att avbryta körningen på grund av att förarens körförmåga uppenbart har försämrats. Förutsättningen för avbrytande av körningen och utfärdande av temporärt körförbud är att körförmågan har försämrats i sådan utsträckning att det inte finns förutsättningar för föraren att fortsätta körningen utan att föranleda avsevärd fara. Sådana fall uppstår bl.a. om det vid en tra-

fikkontroll konstateras att fordonet rör sig på ett avvikande sätt eller om föraren i samband med en trafikolycka uppenbart och tydligt uppför sig på ett avvikande sätt, t.ex. på grund av en sjukdomsattack eller av någon annan motsvarande orsak. Förfarandet gäller endast ett fåtal fall, men de är desto tydligare. I övriga fall, när det inte är uppenbart att föraren har förlorat körförmågan och fortsatt körning inte leder till väsentlig fara, har polisen fortfarande endast rätt att utsätta en bestämd tid då läkarintyg skall lämnas in.

Det föreslås att bestämmelsen om när körrätten börjar ändras så att körrätten kan börja även vid utfärdandet av intyg över avlagd förarexamen. Ändringen underlättar ibruktagandet av ett nytt slags körkort vid ingången av 1998 utan att körkortskostnaderna stiger. Det föreslås även att förfarandet vid utfärdande av första körkort för bil ändras så att körkort som beviljas för två år gäller det första körkortet. När denna körkort är i kraft inverkar inte övriga körrätter på dess giltighet. Genom ändringen görs förfarandet vid utfärdande av körkort klarare och elimineras de missförhållanden som har uppstått när en förare har skaffat flera körrätter för bil efter varandra medan den tvååriga körrätten ännu har varit i kraft. En sådan rätt att köra bil som beviljats på nytt för två år skall kunna ändras till en permanent rätt utan någon kontrollperiod av bestämd längd, om körrätten beviljats på någon annan grund än den att innehavaren gjort sig skyldig till trafikförseelser.

Dessutom föreslås att lagens bestämmelser om ändringssökande ändras. Behörigheten i fråga om besvärshandling som gäller tillstånd att hålla bilskola överförs till länsrätten i enlighet med förvaltningsprocesslagen och

bestämmelserna ändras även i övrigt så att de motsvarar förvaltningsprocesslagens principer. Besvär över polisens och länsstyrelsens beslut anförs i regel enligt förvaltningsprocesslagen. Polisens och länsstyrelsens

beslut kommer dock fortfarande att kunna verkställas trots besvär.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 1998.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Kontroll av hälsotillståndet hos den som har kör rätt

Bestämmelser om kontroll av hälsotillståndet

Förarens hälsotillstånd undersöks första gången i samband med ansökan om körkortstillstånd. Enligt 70 § vägtrafiklagen (267/1981) är en av förutsättningarna för beviljande av körkortstillstånd att sökanden uppfyller genom förordning bestämda krav som gäller hälsan. Sökanden skall visa att han uppfyller hälsokraven genom ett läkarintyg som utfärdats högst sex månader tidigare. Hälsointyg för ungdomar gäller högst fem år och de godkänns som utredning över hälsotillståndet, dock inte då det gäller kör rätt för buss och tung fordonskombination. Enligt den ändring av 11 a § (2/1996) körkortsförordningen (845/1990) som trädde i kraft vid ingången av juli 1996 krävs vanligtvis inte något nytt läkarintyg för beviljande av körkortstillstånd för körkort som i fråga om hälsokraven hör till samma grupp. Förfarandet gäller körkortstillstånd som har beviljats efter den 1 juli 1996 och förutsätter att sökandens förutsättningar redan en gång har utretts enligt dessa bestämmelser. För förlängning av körrätten till 70 år eller för kör rätt som är i kraft även efter det krävs dock alltid ett nytt läkarintyg.

När körrätten är i kraft kontrolleras hälsotillståndet hos den som har kör rätt huvudsakligen genom regelbundna hälsokontroller för vissa åldersklasser. I början av 1970-talet infördes ett långvarigt körkort som är i kraft till dess innehavaren fyller 70 år. Härvid ersattes läkarundersökningen vid förnyande av körkortet med regelbundna hälsokontroller för vissa åldersklasser. Enligt 73 § (676/1990) vägtrafiklagen skall den som har

kör rätt till polisen lämna läkarintyg inom två månader efter att han har fyllt 45, 50, 55, 60 eller 65 år för att visa att det finns förutsättningar för körkortets giltighet. Denna skylldighet har han dock inte om det har förflutit mindre än fem år från det han fick kör rätt eller beviljades yrkeskörtillstånd när den nämnda tiden börjar. Polisen får årligen ca 230 000 sådana läkarintyg. I siffran ingår också de läkarintyg som på grund av särskilda villkor har lämnats till polisen. Deras andel är dock mycket liten.

I bilaga III till rådets direktiv om körkort (91/439/EEG) ingår minimikrav i fråga om läkarundersökningar och om fysisk och psykisk lämplighet att föra motordrivna fordon. I fråga om lastbils- och busschaufförer har man förutsatt att föraren efter att körkortet utfärdats skall genomgå sådana periodiska undersökningar som eventuellt föreskrivs i nationell lagstiftning.

Utöver periodiska undersökningar kan hälsotillståndet hos den som har kör rätt kontrolleras även genom att det enligt 73 § 2 mom. vägtrafiklagen krävs att han lämnar in ett nytt läkar- eller specialläkarintyg eller avlägger ett nytt körprov eller ger prov på sin körförmåga. Förutsättningen för detta är att det finns skäl att befara att en förare inte längre uppfyller hälsokraven för erhållande av körkortstillstånd, eller att han på grund av sitt hälsotillstånd inte längre tryggt kan föra ett fordon för vilket han har kör rätt. Polisen har inte rätt att avbryta körningen även om man misstänker att föraren har förlorat sin körförmåga. Polisen kan bara kräva att ett läkarintyg uppvisas. Enligt 75 § 2 mom. vägtrafiklagen skall den som har kör rätt meddelas körförbud om han inte längre uppfyller de krav för beviljande av körkortstillstånd som nämns i 70 § 1 mom., t.ex. hälsokraven. Körförbud skall meddelas även i det fall då det läkarintyg som krävs inte

har lämnats in inom utsatt tid. Detta gäller inte bara sådana situationer där polisen enligt 73 § 2 mom. vägtrafiklagen har krävt att läkarintyg lämnas in utan också sådana situationer där läkarintyget inte har uppvisats då den periodiska undersökningen infaller. Hälсотillståndet kan dessutom kontrolleras genom att det enligt 16 § körkortsförordningen av särskilda skäl till ett körkortstillstånd fogas ett villkor om att innehavaren av körrätten inom en viss tid skall tillställa polisen ett läkar- eller specialläkarintyg.

Enligt 72 § vägtrafiklagen är körrätten i kraft i Finland till dess innehavaren fyller 70 år. När körkortstillstånd beviljas den som har fyllt 65 år gäller körrätten avvikande från huvudregeln fem år. Körrätt som avser buss eller tung fordonskombination upphör dock alltid när innehavaren fyller 70 år. Förlängning av körrätten vid 70 år eller efter det förutsätter alltid uppvisat läkarintyg. Härvid kan körrätten förlängas högst fem år i sänder.

Föreslagna ändringar av kontrollen av hälsotillståndet

Ändring av de regelbundna hälsokontrollerna för vissa åldersklasser. Skyldigheten att uppvisa läkarintyg på basis av regelbundna hälsokontroller för vissa åldersklasser har i sin nuvarande omfattning ansetts vara ett för tungt och kostnadskrävande system i förhållande till den nytta som uppnås. Det har ansetts att lagstiftningen också på annat sätt möjliggör kontroll av hälsotillståndet, i synnerhet då det inte finns några vetenskapliga bevis på att regelbundna hälsokontroller för vissa åldersklasser väsentligt skulle förbättra trafiksäkerheten. Det finns dock ingen riksomfattande statistik över den verkan som kontrollerna av hälsotillståndet har haft. På basis av praktisk erfarenhet kan det konstateras att man i samband med de regelbundna hälsokontrollerna för vissa åldersklasser huvudsakligen har ändrat villkoret för körrätt i fråga om skyldigheten att använda glasögon. I någon mån har också körrättssklassen sänkts på grund av försämrat hälsotillstånd, men körrätten har sällan dragits in.

I gällande lagstiftning ingår inte någon sådan bestämmelse som skulle ålägga läkare att anmäla förändringar i hälsotillståndet hos den som har körrätt till körkortsmyndigheterna. Då dylika bestämmelser saknas och förhållandet mellan patient och läkare ut-

tryckligen är konfidentiellt, förmedlas inte ens i praktiken uppgifter om sådana förändringar i hälsotillståndet som påverkar körförmågan från läkarna till körkortsmyndigheterna. Att anmälningsskyldighet saknas understryker behovet av regelbundna hälsokontroller för vissa åldersklasser. Det är skäl att hålla kvar de regelbundna hälsokontrollerna för vissa åldersklasser också på grund av att körrätten är i kraft så länge och olika sjukdomar som påverkar körförmågan sannolikt ökar med stigande ålder. Hälсотillståndet hos förare av tunga fordon och innehavare av yrkeskörtillstånd för personbilar bör fortfarande kontrolleras regelbundet på basis av köruppgiftens art. Enligt de erfarenheter som man fått i praktiken kan skyldigheten att regelbundet uppvisa läkarintyg minskas då det gäller övriga förare. Den föreslagna ändringen inverkar inte på övriga medel för kontroll av hälsotillståndet. Likaså kommer personer som är 70 år eller mera fortfarande att vara skyldiga att uppvisa läkarintyg vid ansökan om körrätt.

Synförmågan är viktig med tanke på körrätten. Enligt Europeiska gemenskapens körkortsbestämmelser skall uppmärksamhet fästas vid synskärpan, synfältet, synförmågan i halvmörker och tilltagande ögonsjukdomar. För kontroll av eventuella förändringar i synförmågan föreslås att vägtrafiklagen ändras så att alla innehavare av körrätt skall lämna in ett intyg över sin synförmåga till polisen på boningsorten när de har fyllt 45 år. Enligt gällande lag skall körrättsinnehavaren alltid lämna in ett läkarintyg. Enligt propositionen kan intyget utfärdas också av optiker. Om inte särskilda medicinska skäl så kräver, kan undersökningar som sker med de apparater som optikerna använder för synundersökningar anses tillräckliga. Om optikers behörighet och utövande av optikeryrket bestäms särskilt. Rättsskyddscentralen för hälsovården beviljar på ansökan rätt att utöva optikeryrket som legitimerad yrkesutbildad person.

Avsikten är att kontrollera hälsotillståndet hos förare av tunga fordon och innehavare av yrkeskörtillstånd för personbil på samma sätt som tidigare efter den kontroll av synförmågan som sker vid 45 års ålder. De skall lämna in ett läkarintyg till polisen på boningsorten när de har fyllt 50, 55, 60 eller 65 år. Hälsokraven för förare av tunga fordon är också annars strängare än för andra förare. De strängare hälsokraven gäller också

innehavare av yrkeskörtillstånd för personbil. Det föreslås att av innehavare av körtillstånd för personbil (klass B), paketbil (klass B) och motorcykel krävs läkarintyg över hälsotillståndet först när de har fyllt 60 år, om inte det finns skäl för annat före det.

Enligt gällande 73 § 1 mom. vägtrafiklagen föreligger ingen skyldighet att uppvisa läkarintyg om det när tidsfristen börjar har förflutit mindre än fem år från det han fick körrätt eller beviljades yrkeskörtillstånd. Det föreslås att ordalydelsen i paragrafen ändras genom ovan nämnda ändring av körkortsbestämmelserna enligt vilken skyldigheten att uppvisa läkarintyg minskades vid ansökan av körkortstillstånd för en i fråga om hälsokraven motsvarande klass. Enligt 11 a § körkortsförordningen behövs sökanden inte uppvisa något nytt läkarintyg för körkortstillstånd för fordon av klass A1, A, B, BE eller T, om han redan har körrätt för ett fordon som hör till någon av dessa klasser och han har visat att han uppfyller minimikraven, som trädde i kraft den 1 juli 1996, för klassen i samband med erhållande av körkortstillstånd som beviljats efter denna tidpunkt. Motsvarande ändring gäller körkort för förare av tung fordonskombination och buss. Ändringen innebär inte att skyldigheten att uppvisa läkarintyg för fortsatt körrätt vid 70 år eller efter det slopas. För att hälsotillståndet hos sådana personer som har beviljats körrätt utan att de har behövt uppvisa läkarintyg skall kunna kontrolleras på samma sätt som hälsotillståndet hos övriga sökanden föreslås att 73 § 1 mom. ändras så att skyldigheten att uppvisa läkarintyg slopas endast i sådana fall när det då tidsfristen börjar har förflutit mindre än fem år från det att en sådan körrätt erhållits eller ett sådant yrkeskörtillstånd beviljades i samband med vilket läkarintyg har uppvisats eller från det att läkarintyg har uppvisats av någon annan orsak. För att sökanden skall befrias från skyldigheten att uppvisa läkarintyg skall intyget innehålla de uppgifter som behövs för bedömning av huruvida körrätten kan fortsätta. Endast i sådana fall är det oändamålsenligt att genast kräva ett nytt läkarintyg.

Förlängning av körrätten efter att körrätten varit i kraft till 70 år förutsätter enligt gällande bestämmelser alltid att läkarintyg uppvisas. På grund av detta och av de ändringar som skett i fråga om uppvisande av läkarintyg i samband med ansökan om körkortstillstånd föreslås att då det gäller en person

som redan har körrätt beviljas körrätten för den tid som återstår av tidigare körrätt. På detta sätt blir hälsokraven alltid utredda särskilt i samband med att körrätten förlängs. Enligt förslaget har personer över 65 år rätt att få körrätt för högst fem år. På samma sätt som körrätten kan förlängas kan den beviljas för en kortare tid än fem år. Sökande som redan har körrätt beviljas ny körrätt för den tid som återstår av den tidigare körrätten. I Finland kan körrätten förlängas för högst fem år åt gången. Ifall en innehavare av körrätt har erhållit en körrätt som är i kraft längre än fem år i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), kan körrätt dock beviljas högst för fem år.

I lagstiftningen ingår inte några bestämmelser om att innehavare av körrätt skall påminnas om skyldigheten att uppvisa läkarintyg. I praktiken får dock innehavare av körkort en skriftlig påminnelse om skyldigheten att uppvisa läkarintyg. På detta sätt når man endast de körrättsinnehavare som är stadigvarande bosatta i Finland. Då en person flyttar för att bosätta sig stadigvarande i något annat land inom Europeiska unionen (EU) eller EES har detta land enligt principerna i Europeiska gemenskapens körkortsbestämmelser rätt att ta in personen i landets system för kontroll av hälsotillståndet. I artikeln 1.3 i rådets direktiv om körkort bestäms att på en person som förlägger sin permanenta hemvist till en annan medlemsstat än den som har utfärdat körkortet får värdmedlemsstaten för körkortsinnehavaren tillämpa sina nationella bestämmelser om bl.a. körkortets giltighetstid och hälsokontroller. På grund av detta föreslås att skyldigheten att uppvisa läkarintyg skulle begränsas så att den gäller bara de innehavare av körrätt som är varaktigt bosatta i Finland.

Enligt gällande ordalydelse i 73 § 1 mom. vägtrafiklagen skall läkarintyget lämnas till polisen. Polisen på boningsorten är behörig myndighet i körkortsärenden. Möjligheten att kunna lämna läkarintyget till vilken polis som helst har föranlett extra arbete då intygen har skickats vidare till polisen på körrättsinnehavarens boningsort. I praktiken skickas intygen direkt från läkaren till polisen. För att avhjälpa olägenheterna med förfarandet föreslås att intyget över synförmågan och läkarintyget skickas direkt till polisen på boningsorten.

Enligt 75 § 2 mom. 2 punkten vägtrafiklagen skall körrättsinnehavaren meddelas körförbud om han inte inom en av polisen utsatt tid har lämnat in det läkarintyg som krävs. Körförbud kan således meddelas om en person underlåter att lämna in läkarintyg vid tidpunkten för den regelbundna hälsokontrollen för vissa åldersklasser, om intyget inte har lämnats in sedan polisen särskilt har satt ut en bestämd tid för uppvisandet av intyget. På grund av den föreslagna ändringen av 73 § 1 mom. vägtrafiklagen angående optikers intyg ändras 75 § 2 mom. 2 punkten på motsvarande sätt så att omnämmandet av optikers intyg tas in i bestämmelsen.

Avbrytande av körning på grund av försämrad körförmåga. Vid trafikövervakningen har det förekommit situationer där det har varit uppenbart att förutsättningarna för förarens körförmåga saknas av fysiska eller psykiska skäl. I praktiken har situationerna kunnat vara sådana att personen i fråga inte klarar av ens de mest enkla uppgifter, som t.ex. att identifiera sin egen bil, att starta fordonet, få det i rörelse eller styra det eller att varsebli den övriga trafiken. Sådana situationer är inte vanliga men desto uppenbarare. I dessa fall är det fråga om avvikande beteende som klart föranleds av en sjukdomsattack eller av någon annan motsvarande orsak och som utan tvivel utsätter vederbörande och andra medtrafikanter för fara. För det mesta föranleds försämrad körförmåga av någon fysisk eller psykisk sjukdom eller sjukdomsattack, störningar i medvetandet eller i minnet, kraftig depression, chock eller sinnesrörelse, läkemedelsbruk eller begränsningar på grund av hög ålder. Enligt gällande bestämmelser har polisen inte rätt att meddela körförbud i sådana fall. Polisen kan bara ålägga föraren att lämna in ett nytt läkarintyg inom en av polisen utsatt tid.

För att eliminera en sådan uppenbar risk för trafiksäkerheten föreslås att i lagen tas in en bestämmelse som ger polisen rätt att ingripa i utövandet av körrätten genast då det inte kan anses vara tillräckligt att en tid fastställs för uppvisandet av läkarintyg på grund av att föraren tydligt saknar förutsättningar för körningen. Polisen kan utfärda temporärt körförbud för den som har körrätt och omhändertar körkortet. Förutsättningen för utfärdande av temporärt körförbud är att man klart kan observera att körförmågan hos den som har körrätt synbart har försämrats och att fortsatt körning skulle utgöra en väsentlig

risk för den övriga trafiken.

På grund av denna ändring fogas till 76 § vägtrafiklagen en ny 4 punkt. Gällande 1-3 punkten grundar sig däremot på brott. Den föreslagna ändringen ger inte polisen rätt att ta ställning till körförmågan om den som har körrätt misstänks ha gjort sig skyldig till brott. Orsaken är den att om brott bestäms särskilt. Därför har man t.ex. inte rätt att ingripa i en förarens körrätt enligt denna paragraf om alkoholhalten i blodet är lägre än den straffbara promilleskalan. Ingripande i körrätten på grund av försämrad körförmåga hos föraren är en säkerhetsåtgärd som har en annan grund än övriga punkter i 76 §.

I lagens 77 §, som gäller tiden för temporärt körförbud, görs de ändringar som fogades av en ny 4 punkt till 76 § föranleder. Till paragrafens 3 mom. fogas ett omnämmande av 76 § 4 punkten, vilket innebär att en polisman som har meddelat temporärt körförbud också i dessa fall skall underrätta den polis som beslutar om körförbud för att denne skall besluta om körförbud eller om att ett temporärt körförbud skall förbli i kraft. Likaså fogas till andra meningen i 77 § 4 mom. ett omnämmande av 76 § 4 punkten. Om körförbud inte meddelas eller ett temporärt körförbud inte hålls i kraft i sådana fall skall polisen omedelbart återlämna körkortet och underrätta den som har körrätt att körrätten förblir i kraft.

1.2. Körrätt

Körrättens uppkomst

Enligt gällande 64 § 2 mom. vägtrafiklagen uppkommer körrätten när körkortet lämnas ut.

Kravet på ibruktage av en ny typ av körkort i Finland baserar sig på Europeiska gemenskapen körkortsbestämmelser. Enligt rådets direktiv om körkort utfärdas körkortet enligt en godkänd modell. Genom en ändring av direktivet 96/47/EG godkändes en alternativ modell till den ursprungliga modellen för körkort av papper. Den nya modellen är av kreditkortstyp och av hårdplast. Enligt ändringen 94/72/EG direktivet om körkort får Finland fortsätta att utfärda körkort i nuvarande utförande till utgången av år 1997. På grund av ovan nämnda bestämmelser ändras modellen för de körkort som utfärdas i Finland från och med år 1998. Kravet gäller körkort som utfärdas

från och med detta datum, inte sådana som redan är i kraft vid denna tidpunkt. Den alternativa modellblankett som godkändes 1996 motsvarar till sina egenskaper den körkortsblankett som används i Finland för närvarande och den kommer att tas i bruk i Finland. Om körkort stadgas närmare i körkortsförordningen.

Uppgifterna i körkortet skall motsvara den godkända modellen. Det förutsätts att också datumet då körrätten träder i kraft antecknas i körkortet. I den nuvarande körkortsblanketten saknas en sådan anteckning. På grund av det sätt på vilket körkortet tillverkas förutsätts att datumet då körrätten träder i kraft skall antecknas på kortet redan före det tillverkas. Att körrätten börjar efter körkortet har utlämnats förutsätter enligt gällande bestämmelse alltid utlämnande av körkort. Minimikravet är att ett tillfälligt körkort utlämnas.

Enligt bestämmelserna kan polisen av särskilda skäl utfärda ett tillfälligt körkort, vilket även förutsätter att förutsättningarna för utlämnande av körkortet föreligger. I praktiken utfärdas ett tillfälligt körkort t.ex. när det egentliga körkortet inte ännu kan tas i bruk eller det har varit felaktigt. Dessutom kan den som håller förarexamen under vissa förutsättningar utfärda ett tillfälligt körkort.

Eftersom körrätten börjar när körkortet utlämnas kan inte datumet då körkortet egentligen utlämnas antecknas på ett körkort av hårdplast utan att någon typ av körkort utlämnas. Enligt de gällande bestämmelserna skulle en anteckning om datumet då körrätten börjar i det egentliga körkortet i regel förutsätta att tillfälliga körkort utfärdas, vilket i sin tur höjer kostnaderna för körkort. Avgiften för ett tillfälligt körkort är 90 mk enligt avgifterna för polisens prestationer.

För att undvika att tillfälliga körkort utfärdas i stor utsträckning föreslås att förarexamensintygets giltighet utvidgas och att den praxis som följs när körrättens giltighetstid förlängs skall ändras.

Körrätten skulle börja när personen i fråga har avlagt förarexamen och intyget över avlagd examen utlämnas, om inte körkortet utlämnas samtidigt. Genom denna åtgärd skulle tidpunkten då körrätten börjar tidigareläggas i allmänhet och samtidigt kan datumet då körrätten börjar antecknas i körkortet innan det tillverkas. Förfarandet förutsätter ett giltigt körkortstillstånd för att man skall kunna försäkra sig om att den som avlagt

examen uppfyller kraven för att erhålla körkort.

Körrätten förblir i kraft utan att nytt körkort utlämnas högst den tid som bestäms genom förordning, om det inte föreligger hinder på grund av ansökningshandlingar eller någon annan orsak. För att körrätten skall förbli gällande utan avbrott förutsätts att ärendet anhängiggörs innan den tidigare körrätten löper ut. Innehavare av sådan körrätt som avses i 72 § 2 mom. utgör undantag från det ovan nämnda, om körrätten på grund av trafikförseelser fortgår i form av körrätt enligt 72 § 2 mom. och om erhållande av körrätten förutsätter att förarexamen avläggs på nytt. Bestämmelsen i 64 § 2 mom. om uppkomsten av körrätt tillämpas på dem. Måste ny förarexamen avläggas i andra fall då körrätten förlängs, fortgår körrätten om något annat hinder därtill inte föreligger till dess att behövt intyg företetts inom utsatt tid. Körrätten skall gälla endast i Finland därför att den som kör i utlandet bör ha gällande körkort.

Om förutsättningarna för avläggande av examen bestäms närmare genom förordning. Genom förordning bestäms också närmare om den tid intyget gäller. Intyget bör vara i kraft under den tid det tar att tillverka körkortet och berättigar till körning endast i Finland förutom på Åland.

Giltigheten för tvåårig körrätt för bil

Enligt gällande 72 § 2 mom. erhålls körrätt som gäller bil till en början för två år, om den som får rätten inte tidigare i Finland har haft annan än i denna bestämmelse avsedd körrätt som gäller bil minst sex månader. Enligt huvudregeln i denna paragrafs 1 mom. gäller körrätten till dess innehavaren fyller 70 år.

I praktiken har 2 mom. inneburit att alltid då det inte till alla delar har funnits förutsättningar för en permanent körrätt, dvs. en körrätt som gäller till dess innehavaren fyller 70 år, har den nya körrätten för bil erhållits endast för två år. Om följande examen för körrätt för bil har avlagts medan den första körrätten ännu gäller, har detta enligt det ovan stående lett till en ny tvåårig körrätt.

Situationen har blivit problematisk på grund av den ändring av vägtrafiklagen (754/1995) genom vilken ett nytt system för kontroll av trafikförseelser infördes vid ingången av år 1996. Enligt detta system kan

en person få permanent körkort tidigast sex månader innan den tvååriga körrätten går ut. Denna körrätt som gäller till dess personen fyller 70 år kan erhållas endast om körrättens innehavare inte under den minst ett och ett halvt år långa kontrollperioden har meddelats körförbud eller gjort sig skyldig till sådana trafikförseelser att körförbud hade kunnat meddelas. Det att kontrollperioden alltid gäller en ny tvåårig körrätt kan leda till oskäligen uppskov med att erhålla ett permanent körkort i synnerhet då det nu för tiden är möjligt att avlägga examen i allt flera körkortsklasser under de två år körrätten gäller.

Det vore mera ändamålsenligt och skäligt att inrikta den strängare kontrollen av de nya förarnas trafikförseelser endast på den första körrätten för bil. De nya körrätter för bil som erhålls under denna period skulle inte kunna förlänga giltighetstiden för den ursprungliga körrätten innan förutsättningar att förlänga denna finns. Körrätt för andra bilar i övre klass skulle, då det är möjligt, erhållas för den tid som återstår av den ursprungliga körrätten. Om det inte finns förutsättningar för permanent körrätt då den tvååriga körrätten går ut, erhåller personen i fråga en ny tvåårig körrätt som samtidigt utgör en ny kontrollperiod. Om körrätten beviljats på nytt på grund av att t.ex. förarundervisningen inte kunnat meddelas till följd av sjukdom eller av att årstiden inte är lämplig för undervisning i mörkerkörning, skulle det vara skäligt att körrätten skulle ändras till en permanent rätt utan att det skulle krävas en ny kontrollperiod om ett och ett halvt år. Om innehavaren gjort sig skyldig till trafikförseelser och det vore grund till erhållandet av körrätten på nytt för två år skulle det vara motiverat att kräva en ny minimikontrollperiod. Ändringen skulle göra det möjligt att ändra körrätten till en permanent rätt när förutsättningarna för det annars fanns. Erhållandet av körkort för buss samt yrkeskörtillstånd för personbil skulle då vara möjligt eftersom beviljandet av dem förutsätter att man har annan än tvåårig körrätt.

Enligt gällande 2 mom. erhålls körrätt som gäller bil till en början bara för två år, om den som får rätten inte har haft körrätt under en bestämd tid i Finland. Trots att ordalydelsen i bestämmelsen har ändrats så att körrätten gäller Finland, har det fortfarande förekommit ovisshet om tillämpningen av den. För att klarlägga vilken ställning körkort

som utfärdats utomlands har och för förhindrande av tolkningssvårigheter som hänför sig till den körrätt som de medför i Finland föreslås att bestämmelserna ändras så att en person erhåller körrätt för två år, om han inte under minst sex månader har haft ett körkort som utfärdats utomlands och som ger honom rätt att köra i Finland.

Erhållande av körrätt vid 65 års ålder eller senare

Enligt gällande 72 § 3 mom. gäller körrätten med avvikelse från 1 mom. fem år när körkortstillstånd beviljas den som har fyllt 65 år. I avsnittet ovan om kontroll av hälsotillståndet hos innehavare av körrätt har redan närmare behandlats denna åldergrupps rätt att få körrätt. På basis av detta föreslås att körrättens giltighetstid avvikande från det ovan sagda även kan vara mindre än fem år på samma sätt som det i 4 mom. bestäms om förlängning av körrätten. Ifall körrättsinnehavaren redan tidigare har gällande körrätt beviljas den nya körrätten för den återstående tiden, dvs. den tid för vilken det redan har visats att förutsättningar för körrätt föreligger. På samma sätt som i fråga om tvåårig körrätt inverkar den nya körrätten inte på en tidigare körrätts giltighet utom då den förlängs enligt 4 mom.

1.3. Den övre åldersgränsen för busschaufförer och förare av tung fordonskombination som hinder för beviljande av körkortstillstånd

Enligt 71 § 1 mom. är uppfyllande av åldersvillkoren för körrätt en förutsättning för utlämnande av körkort men inte en förutsättning för beviljande av körkortstillstånd. Enligt bestämmelsen är förutsättningen för utlämnande av körkort att sökanden har uppnått i förordning bestämd ålder. I 10 § körkortsförordningen bestäms om minimikraven. Enligt 72 § 3 mom., som gäller körrättens giltighet, upphör körrätten för buss och tung fordonskombination alltid när innehavaren fyller 70 år. Eftersom det finns en övre åldersgräns för framförande av buss och tung fordonskombination, där dragbilen är antingen en lastbil eller buss, vore det klarast att foga motsvarande krav till förutsättningarna för beviljandet av körkortstillstånd. På grund härav föreslås att 70 § 1 mom., som gäller körkortstillstånd, precis-

ras så att körkortstillstånd inte kan beviljas när sökanden inte längre har förutsättningar för erhållande av körkort.

1.4. Körkortets giltighetstid

Körkort beviljas i regel för den tid som körretten är i kraft. Enligt principen om endast ett körkort kan giltighetstiden för körkort emellertid avvika från körrättens giltighetstid. Detta kan ske i sådana fall när en innehavare av körkort för motorcykel får sitt första körkort för bil. På grund av den tvååriga giltighetstiden för körrätt för bil utfärdas det nya körkortet endast för två år även om körrätten för motorcykel genast gäller till dess innehavaren fyller 70 år. Då den nya körkortsblanketten tas i bruk antecknas de uppgifter som gäller erhållandet av körrätt och körrättens giltighetstid särskilt för varje klass. Av denna anledning vore det nödvändigt att också bestämma särskilt om körkortets giltighetstid. På grund av ovanstående föreslås att det till 72 § fogas ett nytt 5 mom. enligt vilket om körkortets giltighetstid bestäms särskilt genom förordning.

Vederbörande ministerium kan dessutom meddela närmare bestämmelser om de anteckningar som införs på körkort. Behovet att meddela närmare bestämmelser grundar sig på att bestämmelserna i rådets direktiv om körkort samt i ändringsdirektiven 96/47/EG och 97/26/EG om körkort genomförs i Finland.

1.5. Ändringssökande

Bestämmelser om sökande av ändring i polisens eller länsstyrelsens beslut ingår i 106 a § vägtrafiklagen. Enligt gällande paragraf skall ändring sökas genom besvär hos länsrätten, om inte något annat bestäms särskilt. Besvär över polisens beslut som gäller undervisnings- och övningstillstånd anförs dock hos länsstyrelsen. Besvär över länsstyrelsens beslut som gäller tillstånd att hålla bilskola anförs hos trafikministeriet. I paragrafens 3 mom. bestäms att polisens eller länsstyrelsens beslut kan verkställas trots besvär. I övrigt iaktas vid ändringssökande lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/1950).

I 80 a § vägtrafiklagen bestäms särskilt om behandling av körförbud i domstol. En körrättsinnehavare för vilken polisen har utfärdat körförbud med stöd av 75 § 2 mom.

3 eller 4 punkten har rätt att få ärendet prövat vid allmän underrätt.

Eftersom en ny förvaltningsprocesslag (586/1996) har trätt i kraft och för att förenhetliga behandlingen av besvärssökanden föreslås att 106 a §, som gäller ändringssökande, ändras så att vid behandlingen av besvärssökanden iaktas i regel förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms särskilt. Då det i 80 a § vägtrafiklagen bestäms att polisen kan besluta att körförbudet prövas vid allmän underrätt, föreslås att paragrafen i övrigt hålls oförändrad.

Över länsstyrelsens beslut som gäller tillstånd att hålla bilskola anförs enligt 106 a § 2 mom. vägtrafiklagen besvär hos trafikministeriet. Över trafikministeriets beslut har besvär kunnat anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. I motiveringen till förvaltningsprocesslagen konstateras att syftet är att överföra besvärerna från förvaltningsmyndigheterna till förvaltningsdomstolarna. Enligt motiveringen kommer högsta förvaltningsdomstolen att fungera som första och enda domstolsinstans i allt färre ärenden. I fråga om förutsättningarna för beviljande av tillstånd att hålla bilskola har man frångått ändamålsenlighetsprövning år 1994. Trafikministeriet anser att också besvärssökanden som gäller beviljande av tillstånd att hålla bilskola skall behandlas enligt förvaltningsprocesslagen. På grund härav föreslås att behörigheten i fråga om besvärssökanden som gäller beviljande av tillstånd att hålla bilskola överförs från trafikministeriet till förvaltningsdomstolarna. Enligt förvaltningsprocesslagen anförs besvär över länsstyrelsens beslut hos länsrätten, och över länsrättens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen.

Det föreslås även att paragrafens 2 mom. i övrigt ändras så att det stämmer överens med förvaltningsprocesslagen. Enligt gällande bestämmelse söks ändring i polisens beslut genom besvär hos länsrätten. Besvär över polisens beslut som gäller undervisnings- och övningstillstånd anförs dock hos länsstyrelsen. Enligt 7 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen anförs besvär över polisens beslut hos länsrätten. Syftet med förvaltningsprocesslagen är att överföra besvär från förvaltningsmyndigheterna till förvaltningsdomstolarna. Även om bestämmelserna som gäller undervisnings- och övningstillstånd ger polisen prövningsrätt vid tillämpningen av dem, kan detta inte anses vara en så viktig orsak att man måste avvika

från det normala besvärssystemet enligt förvaltningsprocesslagen. Om länsstyrelsen kvarstår som besvärmyndighet i ärenden som gäller undervisnings- och övningstillstånd innebär det en extra besvärinstans. Besvär över polisens beslut anförs enligt vägtrafiklagen hos länsstyrelsen och enligt förvaltningsprocesslagen kan besvär över länsstyrelsens beslut anföras hos länsrätten och vidare hos högsta förvaltningsdomstolen. För undvikande av denna oändamålsenlighet föreslås att besvär över polisens alla beslut anförs enligt förvaltningsprocesslagen.

Enligt 106 a § 3 mom. vägtrafiklagen kan polisens eller länsstyrelsens beslut verkställas trots besvär. Förfarandet avviker från förvaltningsprocesslagens huvudprincip enligt vilken ett beslut i vilket ändring kan sökas genom besvär inte får verkställas innan det har vunnit laga kraft. Beroende på typen av beslut är det skäl att i vägtrafiklagen fortfarande hålla kvar möjligheten att direkt verkställa beslut trots besvär.

2. Propositionens verkningar

Slopandet av periodiska undersökningar för alla andra utom förare av tunga fordon och innehavare av yrkeskörtillstånd för personbil när de har fyllt 50, 55 eller 65 år innebär ekonomiska besparingar både ur samhällets och den enskilda medborgarens synvinkel. De resurser som frigörs inom hälsovården på grund av att de regelbundna hälsokontrollerna för vissa åldersgrupper blir färre kan styras t.ex. till kontroll av hälsotillståndet och förändringar i det hos sådana fall som med tanke på trafiksäkerheten är problematiska och hos äldre åldersklasser. För den enskilda medborgaren minskar kostnaderna för anskaffning av läkarintyg tack vare att de regelbundna hälsokontrollerna för vissa åldersgrupper blir färre. På grund av de förändringar som har skett inom hälsovården har läkarintyget allt oftare skaffats inom den privata sektorn, vilket har bidragit till att öka körrättsinnehavarens kostnader.

Till polisens lämnas årligen in ca 230 000 läkarintyg på grund av de regelbundna hälsokontrollerna för vissa åldersgrupper. Då de periodiska undersökningarna slopas för tre åldersgruppers del, med undantag av förare av tunga fordon och innehavare av yrkeskörtillstånd för personbil, kommer antalet läkarintyg som lämnas in till polisens att minska

med ca en tredjedel per år. De inbesparingar som den lättare förvaltningen medför i polisårsverken kunde inriktas på annat trafiksäkerhetsarbete.

Genom en utvidgning av giltigheten för intyg över förarexamen samt ändring av det förfarande som iaktas vid förlängning av körrätt undviker man ett omfattande utfärdande av tillfälliga körkort, vilket tillkännagivande av datumet då körrätten börjar annars skulle förutsätta. Det första körkortet för bil har numera utlämnats omedelbart på den plats där förarexamen avlagts. Då det gäller dessa förare skulle en förändring av praxis innebära en återgång till tidigare förfarande enligt vilket körkortet avhämtas hos polisens, som nuförtiden lämnar ut övriga körkort. I fråga om de övriga körkortens tidigare erhållande av körrätt då körrätten börjar genast när examen har avlagts. Ändringen innebär att en stegring av körkortskostnaderna kan undvikas. Alternativet vore att ett extra tillfälligt körkort utfärdas vilket skulle öka körkortmyndigheternas arbete. Enligt gällande inrikesministeriets beslut om polisens avgiftsbelagda prestationer uppbär polisens 90 mk för ett tillfälligt körkort. Den som håller förarexamen uppbär 50 mk för examen.

Enligt det ändringsförslag som gäller besvär angående tillstånd att hålla bilskola överförs uppgifterna från trafikministeriet till länsrätterna. Behörigheten vid behandling av undervisnings- och övningstillstånd överförs från länsstyrelserna till länsrätterna.

3. Beredningen av propositionen

Förslagen till kontroll av hälsotillståndet har beretts i en arbetsgrupp som tillsatts av trafikministeriet (arbetsgruppsbetänkande 16/94) med representanter för fordonsförvaltningscentralen och polisens. Utlåtande om betänkandet begärdes av de centrala myndigheter, samfund och organisationer som deltar i trafiksäkerhetsarbetet. De som hördes höll sig huvudsakligen positivt till regelbunden hälsokontroll av vissa åldersgrupper och en minskning av dem liksom till övriga förslag.

I social- och hälsovårdsministeriets utlåtande understöddes reformen av regelbunden hälsokontroll för vissa åldersgrupper. Social- och hälsovårdsministeriet ansåg dock det viktigare med tanke på trafiksäkerheten att

de uppgifter om hälsotillståndet som avsevärt påverkar förarens körförmåga på ett sakligt sätt överförs från behandlande läkare till körkortmyndigheterna. Enligt ministeriet kan verksamheten härvid inriktas på de verkliga riskgrupperna. Enligt justitieministeriets utlåtande ansågs förslaget att polisen får rätt att avbryta körningen på grund av förarens nedsatta körförmåga vara motiverat, även om åtgärden ansågs vara synnerligen kännbar ur förarens synvinkel. Justitieministeriet ansåg dock att polisen bör ha rätt att avbryta körningen endast i undantagsfall och att borde gälla endast vissa begrän-

sade situationer. Med anledning av detta har ordalydelsen i förslaget preciserats.

Propositionen och förslagen i övrigt har beretts som tjänsteuppdrag vid trafikministeriet och utlåtande om dem har begärts av justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och fordonsförvaltningscentralen. Förslagen har i huvudsak vunnit understöd. I social- och hälsovårdsministeriets utlåtande föreslogs dock att de föreslagna ändringarna i skyldigheten att uppvisa läkarintyg skulle uppskjutas tills överförandet av information från läkare till körkortmyndigheter har ordnats.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

64 §. *Körrätt*. Det föreslås att 2 mom. ändras så att körrätten börjar när intyget över förarexamen lämnas ut. Det att körrätten börjar när förarexamen har avlagts kan motiveras med att avlagd examen och stadgad ålder är förutsättningar för utlämnandet av körkortet. För att körrätten skall börja förutsätts alltid åtgärder av den som håller förarexamen, dvs. att intyget lämnas ut. Intyget skulle inte lämnas ut om förutsättningar att lämna ut körkort inte heller fanns. Om en förarexamen inte skulle avläggas skulle körrätten fortfarande börja när körkortet lämnas ut. Angående intyg över förarexamen gäller samma bestämmelser som för körkort som en handling som anger körrätt. När körförbud meddelas skall examensintyget på samma sätt som körkortet överlämnas till polisen. För att en förare skall återfå körrätt efter ett körförbud måste körkortet utfärdas på nytt. Genom förordning bestäms om giltighetstiden för intyget och om förutsättningarna för avläggande av examen.

70 §. *Körkortstillstånd*. Det föreslås att till 1 mom. fogas en bestämmelse som motsvarar 72 § 3 mom. och som i själva verket utgör ett hinder för beviljande av körkortstillstånd. Enligt bestämmelsen upphör körrätt för buss och tung fordonskombination när körrättsinnehavaren fyller 70 år. Förutsättningen för utfärdande av körkort är att det genom förordning bestämda ålderskriteriet uppfylls. Genom förordning bestäms om de krav som gäller minimiålder.

71 §. *Utlämnande av körkort*. Enligt tillägget i 1 mom. skulle en sådan körrätt för

bil som har erhållits på nytt för två år kunna förlängas redan innan minst ett och ett halvt år förutsatt att grunden för att körrätten beviljats på nytt för endast två år är någon annan än ett körförbud eller en trafikförseelse som kan leda till körförbud och avses i 72 § 2 mom.. På samma grunder kan enligt körkortsförordningen ett nytt kortvarigt körkort beviljas utan avläggande av förarexamen på nytt.

72 §. *Körrättens giltighetstid*. Den första körrätten för bil beviljas fortfarande endast för två år. Det föreslås dock att paragrafen ändras så att alla andra körrätter för bil som beviljas under ifrågavarande tid beviljas för den tid som återstår av de två åren. Undantag är den i 3 mom. bestämda körrätten för tunga fordon som upphör när innehavaren fyller 70 år. Om t.ex. en innehavare av tvåårig körrätt för bil under denna tid skaffar körrätt för lastbil förlängs inte giltighetstiden för körrätt för bil såsom tidigare.

Förutsättningarna för att körrättens giltighetstid skall bestämmas enligt 1 eller 2 mom. bestäms särskilt då det gäller körrätt som erhållits i Finland och körrätt som baserar sig på utländskt körkort. Körkort som utfärdats utomlands minst sex månader tidigare berättigar till körrätt som avses i 1 mom. om körkortet hade gett innehavaren rätt att köra bil i Finland oberoende av om han verkligen har kört här och om han har haft körrätt under denna tid eller inte. Syftet med denna bestämmelse är att poängtera att kortvarig körrätt hänför sig till det finländska systemet för förarutbildning. Så är t.ex. personer som är stadgivarande bosatta i Finland men som har avlagt förarexamen under

en tillfällig vistelse utomlands i samma ställning som personer som avlägger förarexamen i Finland. Ett kortvarigt körkort skulle ges till dem för ett utländskt körkort berättigar dem inte att köra i Finland. Vid utbyte av utländskt körkort borde också andra nya förare som har erhållit körkort utomlands försättas i samma ställning som nya förare som har tagit sitt körkort i Finland. Det skulle betyda att till personer som byter ut ett mindre än sex månader tidigare utfärdat utländskt körkort ges körrätt för två år medan det av dem krävs tilläggsundervisning i andra skedet för att de skall beviljas permanent körrätt.

Det föreslås att paragrafens 3 mom. ändras så att en person erhåller ny körrätt högst för den tid som han har kvar av gällande körrätt på samma sätt som enligt 2 mom. Eftersom man i vissa EU-länder kan erhålla körkort för obegränsad tid är det skäl att fastställa en maximitid som motsvarar nuvarande fem år. Bestämmelsen motsvarar till denna del den bestämmelse som gäller förlängning av körrätten.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. som skall gälla förfarandet vid förlängning det av körrättens giltighetstid. För att körrätten skall förbli i kraft utan avbrott skall körkortstillstånd sökas eller andra föreskrivna utredningar företes innan den tidigare körrätten går ut. Förfarandet håller körrätten i kraft om några andra hinder därtill inte föreligger. Behovet av att förlänga körrätten efter att den tidigare körrätten gått ut kan vara högst tre månader. Om ansökan om körkortstillstånd för att förlänga körrätten lämnas in efter det att körrätten har löpt ut fortgår körrätten när körkortet utlämnas. Den strängare kontroll av trafikförseelser som gäller nya förare riktas mot innehavare av körrätt som avses i 72 § 2 mom. till dess permanent körkort utlämnas, dock högst till dess att den ovan nämnda fristen om två år går ut. Om de anteckningar som skall göras i körkortet skall närmare bestämmelser ges i enlighet med det föreslagna 72 § 6 mom.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 6 mom. enligt vilket närmare bestämmelser om körkortets giltighetstid utfärdas genom förordning. På grund av principen om bara ett körkort är det skäl att föreskriva om sådana giltighetstider för körkort som avviker från körrättens giltighetstider.

73 §. *Kontroll av hälsotillståndet.* Enligt vad som anförts i den allmänna motivering-

en godkänns vid hälsokontroll av förare som fyllt 45 år också intyg av optiker. Regelbundna hälsokontroller för vissa åldersgrupper tillämpas fortfarande på innehavare av körrätt för lastbil och buss. Övriga förare skall lämna in läkarintyg först när de har fyllt 60 år. Till skillnad från nuvarande skyldighet att uppvisa läkarintyg föreligger den inte hos dem som är varaktigt bosatta utomlands. Skyldighet att uppvisa läkarintyg föreligger inte heller om föraren med läkarintyg har visat att han uppfyller hälsokriterierna för körförmågan i samband med högst fem år tidigare erhållen körrätt. Till skillnad från nuvarande praxis lämnas intyget in direkt till polisen på boningsorten.

75 §. *Grunder för körförbud.* På grund av ändringen av 73 § föreslås att till 2 mom. 2 punkten fogas ett omnämnande av optikers intyg.

76 §. *Grunder för temporärt körförbud.* Det föreslås att till 1 mom. fogas en ny 4 punkt som gör det möjligt att ingripa i körrätten då hälsokriterierna uppenbart inte uppfylls. Bestämmelsen tillämpas på situationer där man inte kan tillåta att körningen fortsätter förrän hälsokriterierna har klarlagts. I 2 och 3 punkten görs de lagtekniska ändringar som den nya 4 punkten förutsätter.

77 §. *Tiden för temporärt körförbud.* Då polisen enligt 76 § får rätt att ingripa i körrätten föreslås att 3 och 4 mom. justeras i fråga om meddelande av temporärt körförbud, beslut om fortsatt körförbud till dess att läkarintyg har uppvisats och återlämnande av körkortet om inte det temporära körförbudet hålls i kraft.

106 a §. *Ändringssökande.* Om anförande av besvär över polisens och länsstyrelsens beslut gäller vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat bestäms särskilt. Besluten kan dock fortfarande verkställas trots besvär.

2. Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om intyg över avlagd förarexamen och körkortets giltighetstid utfärdas i körkortsförordningen. Ändringarna bereds så att de träder i kraft samtidigt som lagförslaget.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1998.

Intyg över förarexamen som har avlagts efter det att lagen har trätt i kraft medför enligt det föreslagna 64 § 2 mom. rätt att framföra fordon innan körkortet utlämnas. Kontroll av hälsotillståndet enligt 73 § gäller de innehavare av körkort som uppnår angiven ålder efter det att lagen träder i kraft. Om skyldigheten att förete läkarintyg har uppkommit enligt bestämmelser som var gällande innan denna lag träder i kraft är innehavaren av körkort förpliktad att förete

utredning också efter det att denna lag har trätt i kraft.

Till följd av ändringen av bestämmelsen om ändringssökande skall i paragrafen avsedda ansökningar som inte har avgjorts vid trafikministeriet eller länsstyrelserna då denna lag träder i kraft överföras att behandlas enligt den föreslagna 106 a §.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 64 § 2 mom., 70 § 1 mom., 71 § 1 mom., 72 § 2 och 3 mom., 73 § 1 mom., 75 § 2 mom. 2 punkten, 76 § 2 och 3 punkten, 77 § 3 och 4 mom. och 106 a §,

dessas lagrum sådana de lyder, 64 § 2 mom., 71 § 1 mom. och 72 § 2 mom. i lag 754/1995, 70 § 1 mom. i lag 429/1996, 72 § 3 mom., 73 § 1 mom., 75 § 2 mom. 2 punkten, 76 § 2 och 3 punkten och 77 § 3 och 4 mom. i lag 676/1990 samt 106 a § i lag 270/1989, samt

fogas till 72 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lagar 676/1990 och 754/1995, nya 5 och 6 mom. och till 76 §, sådan den lyder i nämnda lag 676/1990, en ny 4 punkt som följer:

64 §

70 §

Körkort

Körkortstillstånd

Körorten uppkommer när körkortet lämnas ut eller om avlagd förarexamen är en förutsättning för körkort och ett motsvarande körkort inte har lämnats ut, när intyg över godkänd examen lämnas ut. Vad som i denna lag eller i bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den bestäms om körkort som en handling som utvisar körkort, om medförande av körkort, om utlämnande av körkort, om hur körkort omhändertas av eller överlämnas till myndigheterna när ett körförbud meddelas och körkort utlämnas, gäller också examensintyg. Om intygets giltighet bestäms närmare genom förordning. Den som har meddelats körförbud eller temporärt körförbud har inte körkort. Körorten återställs när körkortet efter att körförbudet eller det temporära körförbudet har upphört lämnas tillbaka till innehavaren eller när ett nytt körkort lämnas ut. Om körkortet inte har omhändertagits av polisen, återställs körorten när ett nytt körkort lämnas ut.

Polisen beviljar tillstånd för erhållande av körkort (*körkortstillstånd*), om sökanden uppfyller genom förordning bestämda krav som gäller hälsan och inte på grund av fortgående missbruk av alkohol eller annat rusmedel skall anses vara farlig som förare i trafiken. Tillstånd för erhållande av körkort som medför rätt att köra buss eller tung fordonkombination beviljas inte om sökandens ålder enligt 72 § 3 mom. utgör hinder för erhållande av körorten.

71 §

Utlämnande av körkort

Körkort utlämnas till den som har beviljats körkortstillstånd, har uppnått i förordning stadgad ålder och har godkänts i förarexamen eller, om det är fråga om förlängning av sådan körkort för bil som har erhållits för två år, som har fått stadgad tilläggsundervis-

ning. När en sådan körrätt för bil som har erhållits för två år förlängs, utlämnas körkortet tidigast sex månader innan giltighetstiden utgår. Den föreskrivna tiden tillämpas dock inte om det är fråga om förlängning av en sådan körrätt för två år som har erhållits på nytt av någon annan orsak än den som avses i 72 § 2 mom. Körkort utlämnas inte, om körkortstillståndet har dragits in eller om hinder för att bevilja tillståndet eller grund för att meddela körförbud har framkommit efter att körkortstillstånd har beviljats.

72 §

Körrättens giltighetstid

Körrätt som gäller bil erhålls dock till en början endast för två år, om den som får rätten inte i minst sex månader har haft annan i Finland erhållen körrätt för bil än den som avses i detta moment eller en körrätt som har börjat medan den körrätt som avses i detta moment är i kraft eller under lika lång tid har haft körkort som utfärdats i utlandet och som medfört rätt att köra bil i Finland. Annan körrätt för bil erhålls för den tid som återstår av körrätten för två år, om inte något annat följer av bestämmelsen i 3 mom. om upphörande av körrätt som gäller buss eller tung fordonkombination. Om den som har körrätt för två år har meddelats eller skulle ha kunnat meddelas körförbud under den tid körrätten gäller, erhåller han även följande körrätt för bil endast för två år, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Med avvikelse från 1 mom. gäller körrätten en bestämd tid, högst fem år, när körkortstillstånd beviljas den som har fyllt 65 år. Om den som erhåller tillstånd redan har en körrätt, erhålls den nya körrätten för den tid som återstår av den tidigare körrätten, dock högst för fem år. Körrätt som gäller buss eller tung fordonkombination upphör dock alltid när innehavaren fyller 70 år.

Ansöker man om ett körkortstillstånd för att få giltigheten för en körrätt förlängd eller företer man innan körrätten upphör, i de fall då ett nytt körkortstillstånd inte krävs, de utredningar som förutsätts, förblir körrätten med avvikelse från 64 § 2 mom. i kraft i

Finland om det inte finns något hinder för detta. Körrätten förblir i kraft tills ett nytt körkort som motsvarar den nya körrätten lämnas ut, dock högst för en genom förordning bestämd tid efter det att den tidigare körrätten upphört. Om giltigheten för en körrätt förnyas med en körrätt som avses i 2 mom. och för vilken det krävs att förarexamen avläggs på nytt, förblir körrätten dock i kraft så som i 64 § 2 mom. bestäms om hur körrätten uppkommer.

Om körkortets giltighet bestäms närmare genom förordning. Vederbörande ministerium kan meddela närmare bestämmelser om de anteckningar som införs på körkort.

73 §

Kontroll av hälsotillståndet

Den som har körrätt och är varaktigt bosatt i Finland skall lämna intyg av läkare eller optiker över synförmågan till polisen på boningsorten inom två månader efter att han har fyllt 45 år. Den som har körrätt för lastbil eller buss eller yrkeskörtillstånd för personbil skall lämna läkarintyg till polisen på boningsorten inom två månader efter att han har fyllt 50, 55, 60 eller 65 år, och den som har annan körrätt inom två månader efter att han har fyllt 60 år. Den skyldighet som avses i detta moment föreligger dock inte, om det när denne frist börjar har förflutit mindre än fem år från det att körrätt erhöles eller yrkeskörtillstånd beviljades och ett läkarintyg företetts i samband därmed eller från det att ett läkarintyg har företetts av någon annan motsvarande orsak.

75 §

Grunder för körförbud

Den som har körrätt skall, om inte något annat följer av 78 § 2 och 4 mom. eller 80 §, meddelas körförbud

2) om han inte efter uppmaning inom en av polisen utsatt tid har lämnat in intyg av läkare eller optiker eller avlagt ny förarexamen eller nytt körprov eller gett prov på sin körförmåga,

76 §

Grunder för temporärt körförbud

En polisman kan utfärda temporärt körförbud för den som har körrätt och omhändertagits av körkortet,

2) om det finns skäl att befara att han har gjort sig skyldig till grovt äventyrande av trafiksäkerheten eller körning under påverkan av rusmedel,

3) om det är sannolikt att det finns förutskattningar för att meddela körförbud med stöd av 75 § 2 mom. 3-6 punkten, eller

4) om det är uppenbart att körförmågan hos den som har körrätt på grund av sjukdom eller skada eller av annan sådan orsak har försämrats i sådan utsträckning att den övriga trafiken utsätts för väsentlig fara om körningen fortsätter och det därför inte kan anses tillräckligt att enbart utreda hälsotillståndet enligt 73 § 2 mom.

77 §

Tiden för temporärt körförbud

I de fall som avses i 76 § 3 och 4 punkten skall den polisman som har utfärdat temporärt körförbud omedelbart underrätta den polis som beslutar om körförbud. Polisen skall utan dröjsmål besluta om körförbud i de fall som avses i punkt 3 eller om att ett temporärt körförbud skall förbli i kraft i de fall som avses i punkt 4.

Om åtal inte väcks för en gärning som avses i 76 § 1 eller 2 punkten eller åtalet förkastas eller om körförbud meddelas

villkorligt, skall polisen omedelbart återlämna körkortet. Polisen skall också omedelbart återlämna körkortet och underrätta den som har körrätt om att körrätten fortbestår, när körförbud i fall som avses i 76 § 3 punkten inte meddelas eller temporärt körförbud inte hålls i kraft i fall som avses i 76 § 4 punkten.

106 a §

Ändringssökande

I fråga om sökande av ändring i polisen eller länsstyrelsens beslut gäller vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996) om inte något annat bestäms särskilt. Polisens eller länsstyrelsens beslut kan dock verkställas trots besvär.

Denna lag träder i kraft den 1998.

Lagen tillämpas på intyg som givits över förarexamen som avlagts efter att lagen trätt i kraft. Denna lag tillämpas på en förlängning av en körrätt, om den ansökan som avses i 72 § 5 mom. lämnas eller någon annan utredning företas efter det att denna lag trätt i kraft Lagens 73 § 1 mom. tillämpas på en innehavare av körrätt som har uppnått den ålder som anges i momentet efter att denna lag trätt i kraft.

Besvär, som är anhängiga i trafikministeriet eller i länsstyrelsen då denna lag träder i kraft och som länsrätten eller högsta förvaltningsdomstolen efter att denna lag trätt i kraft är behöriga att behandla, skall överföras till länsrätten eller till högsta förvaltningsdomstolen.

Helsingfors den 19 september 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Trafikminister *Matti Aura*

Lag

om ändring av vägtrafiklagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 64 § 2 mom., 70 § 1 mom., 71 § 1 mom., 72 § 2 och 3 mom., 73 § 1 mom., 75 § 2 mom. 2 punkten, 76 § 2 och 3 punkten, 77 § 3 och 4 mom. och 106 a §,

dessas lagrum sådana de lyder, 64 § 2 mom., 71 § 1 mom. och 72 § 2 mom. i lag 754/1995, 70 § 1 mom. i lag 429/1996, 72 § 3 mom., 73 § 1 mom., 75 § 2 mom. 2 punkten, 76 § 2 och 3 punkten och 77 § 3 och 4 mom. i lag 676/1990 samt 106 a § i lag 270/1989, samt

fogas till 72 §, sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lagar 676/1990 och 754/1995, nya 5 och 6 mom. och till 76 §, sådan den lyder i nämnda lag 676/1990, en ny 4 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

64 §

Kör rätt

Kör rätten uppkommer när körkortet lämnas ut. Den som har meddelats körförbud eller temporärt körförbud har inte kör rätt. Kör rätten återställs när körkortet efter att körförbudet eller det temporära körförbudet har upphört lämnas tillbaka till innehavaren eller när ett nytt körkort lämnas ut. Om körkortet inte har omhändertagits av polisen, återställs kör rätten när ett nytt körkort lämnas ut.

Kör rätten uppkommer när körkortet lämnas ut *eller om avlagd förarexamen är en förutsättning för kör rätt och ett motsvarande körkort inte har lämnats ut, när intyg över godkänd examen lämnas ut. Vad som i denna lag eller i bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den bestäms om körkort som en handling som utvisar kör rätt, om medförande av körkort, om utlämnande av körkort, om hur körkort omhändertas av eller överlämnas till myndigheterna när ett körförbud meddelas och körkort utlämnas, gäller också examensintyg. Om intygets giltighet bestäms närmare genom förordning.* Den som har meddelats körförbud eller temporärt körförbud har inte kör rätt. Kör rätten återställs när körkortet efter att körförbudet eller det temporära körförbudet har upphört lämnas tillbaka till innehavaren eller när ett nytt körkort lämnas ut. Om körkortet inte har omhändertagits av polisen, återställs kör rätten när ett nytt körkort lämnas ut.

Gällande lydelse

70 §

Körkortstillstånd

Polisen beviljar tillstånd för erhållande av körkort (*körkortstillstånd*), om sökanden uppfyller genom förordning bestämda krav som gäller hälsan och inte på grund av fortgående missbruk av alkohol eller annat rusmedel skall anses vara farlig som förare i trafiken.

Föreslagen lydelse

70 §

Körkortstillstånd

Polisen beviljar tillstånd för erhållande av körkort (*körkortstillstånd*), om sökanden uppfyller genom förordning bestämda krav som gäller hälsan och inte på grund av fortgående missbruk av alkohol eller annat rusmedel skall anses vara farlig som förare i trafiken. *Tillstånd för erhållande av körkort som medför rätt att köra buss eller tung fordonskombination beviljas inte om sökandens ålder enligt 72 § 3 mom. utgör hinder för erhållande av körrätten.*

71 §

Utlämnande av körkort

Körkort utlämnas till den som har beviljats körkortstillstånd *och* som har uppnått i förordning stadgad ålder och har godkänts i förarexamen eller, om det är fråga om förlängning av sådan körrätt för bil som har erhållits för två år, som har fått stadgad tilläggsundervisning. När sådan körrätt för bil som har erhållits för två år förlängs, utlämnas körkortet tidigast sex månader innan giltighetstiden utgår. Körkort utlämnas inte, om körkortstillståndet har dragits in eller om hinder för att bevilja tillståndet eller grund för att meddela körförbud har framkommit efter att körkortstillstånd har beviljats.

71 §

Utlämnande av körkort

Körkort utlämnas till den som har beviljats körkortstillstånd, har uppnått i förordning stadgad ålder och har godkänts i förarexamen eller, om det är fråga om förlängning av sådan körrätt för bil som har erhållits för två år, som har fått stadgad tilläggsundervisning. När en sådan körrätt för bil som har erhållits för två år förlängs, utlämnas körkortet tidigast sex månader innan giltighetstiden utgår. Den föreskrivna tiden tillämpas dock inte om det är fråga om förlängning av en sådan körrätt för två år som har erhållits på nytt av någon annan orsak än den som avses i 72 § 2 mom. Körkort utlämnas inte, om körkortstillståndet har dragits in eller om hinder för att bevilja tillståndet eller grund för att meddela körförbud har framkommit efter att körkortstillstånd har beviljats.

72 §

Körrättens giltighetstid

Körrätt som gäller bil erhålls dock till en början endast för två år, om den som får rätten inte *tidigare i Finland har haft annan än i detta moment avsedd körrätt som gäller*

Körrätt som gäller bil erhålls dock till en början endast för två år, om den som får rätten inte *i minst sex månader har haft annan i Finland erhållen körrätt för bil än den*

Gällande lydelse

bil minst sex månader. Om den som har körrätt för två år har meddelats eller skulle ha kunnat meddelas körförbud under den tid körrätten gäller, erhåller han även följande körrätt för bil endast för två år, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Med avvikelse från 1 mom. gäller körrätten fem år, när körkortstillstånd beviljas den som har fyllt 65 år. Körrätt som gäller buss eller tung fordonkombination upphör dock alltid när innehavaren fyller 70 år.

Föreslagen lydelse

som avses i detta moment eller en körrätt som har börjat medan den körrätt som avses i detta moment är i kraft eller under lika lång tid har haft körkort som utfärdats i utlandet och som medfört rätt att köra bil i Finland. Annan körrätt för bil erhålls för den tid som återstår av körrätten för två år, om inte något annat följer av bestämmelsen i 3 mom. om upphörande av körrätt som gäller buss eller tung fordonkombination. Om den som har körrätt för två år har meddelats eller skulle ha kunnat meddelas körförbud under den tid körrätten gäller, erhåller han även följande körrätt för bil endast för två år, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Med avvikelse från 1 mom. gäller körrätten *en bestämd tid, högst fem år*, när körkortstillstånd beviljas den som har fyllt 65 år. *Om den som erhåller tillstånd redan har en körrätt, erhålls den nya körrätten för den tid som återstår av den tidigare körrätten, dock högst för fem år.* Körrätt som gäller buss eller tung fordonkombination upphör dock alltid när innehavaren fyller 70 år.

Ansöker man om ett körkortstillstånd för att få giltigheten för en körrätt förlängd eller företer man innan körrätten upphör, i de fall då ett nytt körkortstillstånd inte krävs, de utredningar som förutsätts, förblir körrätten med avvikelse från 64 § 2 mom. i kraft i Finland om det inte finns något hinder för detta. Körrätten förblir i kraft tills ett nytt körkort som motsvarar den nya körrätten lämnas ut, dock högst för en genom förordning bestämd tid efter det att den tidigare körrätten upphört. Om giltigheten för en körrätt förnyas med en körrätt som avses i 2 mom. och för vilken det krävs att förarexamen avläggs på nytt, förblir körrätten dock i kraft så som i 64 § 2 mom. bestäms om hur körrätten uppkommer.

Om körkortets giltighet bestäms närmare genom förordning. Vederbörande ministerium kan meddela närmare bestämmelser om de anteckningar som införs på körkort.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

73 §

Kontroll av hälsotillståndet

Den som har körkort skall till polisen lämna läkarintyg inom två månader efter att han har fyllt 45, 50, 55, 60 eller 65 år. Denna skyldighet har han dock inte, om det när den nämnda tiden begynner har förflutit mindre än fem år från det han fick körkort eller beviljades yrkeskörtillstånd.

73 §

Kontroll av hälsotillståndet

Den som har körkort *och är varaktigt bosatt i Finland* skall lämna intyg av läkare eller optikers intyg över synförmågan till polisen på boningsorten inom två månader efter att han har fyllt 45 år. Den som har körkort för lastbil eller buss eller yrkeskörtillstånd för personbil skall lämna läkarintyg till polisen på boningsorten inom två månader efter att han har fyllt 50, 55, 60 eller 65 år, och den som har annan körkort inom två månader efter att han har fyllt 60 år. Den skyldighet som avses i detta moment föreligger dock inte, om det när denne frist börjar har förflutit mindre än fem år från det att körkort erhöles eller yrkeskörtillstånd beviljades och ett läkarintyg företetts i samband därmed eller från det att ett läkarintyg har företetts av någon annan motsvarande orsak.

75 §

Grunder för körförbud

Den som har körkort skall, om inte något annat följer av 78 § 2 mom. eller 4 mom. eller 80 §, meddelas körförbud:

2) om han inte efter uppmaning inom en av polisen utsatt tid har lämnat in läkarintyg eller avlagt ny förarexamen eller nytt körprov eller gett prov på sin körförmåga.

Den som har körkort skall, om inte något annat följer av 78 § 2 och 4 mom. eller 80 §, meddelas körförbud

2) om han inte efter uppmaning inom en av polisen utsatt tid har lämnat in intyg av läkare eller optiker eller avlagt ny förarexamen eller nytt körprov eller gett prov på sin körförmåga,

76 §

Grunder för temporärt körförbud

En polisman kan utfärda temporärt körförbud för den som har körkort och omhändertagna körkortet:

2) om det finns skäl att befara att han har gjort sig skyldig till grovt äventyrande av

76 §

Grunder för temporärt körförbud

En polisman kan utfärda temporärt körförbud för den som har körkort och omhändertagna körkortet,

2) om det finns skäl att befara att han har gjort sig skyldig till grovt äventyrande av

Gällande lydelse

trafiksäkerheten eller körning under påverkan av rusmedel, *eller*

3) om det är sannolikt att det finns förut-sättningar för att meddela körförbud med stöd av 75 § 2 mom. 3-6 punkten.

Föreslagen lydelse

trafiksäkerheten eller körning under påverkan av rusmedel,

3) om det är sannolikt att det finns förut-sättningar för att meddela körförbud med stöd av 75 § 2 mom. 3-6 punkten, *eller*

4) *om det är uppenbart att körförmågan hos den som har körrätt på grund av sjukdom eller skada eller av annan sådan orsak har försämrats i sådan utsträckning att den övriga trafiken utsätts för väsentlig fara om körningen fortsätter och det därför inte kan anses tillräckligt att enbart utreda hälsotillståndet enligt 73 § 2 mom.*

77 §

Tiden för temporärt körförbud

I de fall som avses i 76 § 3 punkten skall den polisman som har utfärdat temporärt körförbud omedelbart underrätta den polis som beslutar om körförbud. Polisen skall utan dröjsmål besluta om körförbudet.

Om åtal inte väcks för en gärning som avses i 76 § 1 eller 2 punkten eller åtalet förkastas eller om körförbud meddelas villkorligt, skall polisen omedelbart återlämna körkortet. Polisen skall också omedelbart återlämna körkortet och underrätta den som har körrätt om att körrätten fortbestår, när körförbud i fall som avses i 76 § 3 punkten inte meddelas.

106 a §

Ändringssökande

I fråga om sökande av ändring i polisens eller länsstyrelsens beslut gäller 2 och 3 mom., om inte något annat stadgas.

Ändring i polisens beslut får sökas genom besvär hos länsrätten. Besvär över polisens beslut som gäller undervisnings- och övningstillstånd anföras dock hos länsstyrelsen.

I de fall som avses i 76 § 3 och 4 punkten skall den polisman som har utfärdat temporärt körförbud omedelbart underrätta den polis som beslutar om körförbud. Polisen skall utan dröjsmål besluta om körförbud i de fall som avses i punkt 3 eller om att ett temporärt körförbud skall förbli i kraft i de fall som avses i punkt 4.

Om åtal inte väcks för en gärning som avses i 76 § 1 eller 2 punkten eller åtalet förkastas eller om körförbud meddelas villkorligt, skall polisen omedelbart återlämna körkortet. Polisen skall också omedelbart återlämna körkortet och underrätta den som har körrätt om att körrätten fortbestår, när körförbud i fall som avses i 76 § 3 punkten inte meddelas eller temporärt körförbud inte hålls i kraft i fall som avses i 76 § 4 punkten.

106 a §

Ändringssökande

I fråga om sökande av ändring i polisens eller länsstyrelsens beslut gäller vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996) om inte något annat bestäms särskilt. Polisens eller länsstyrelsens beslut kan dock verkställas trots besvär.

Gällande lydelse

Besvär över länsstyrelsens beslut som gäller tillstånd att hålla bilskola anförs hos trafikministeriet.

Polisens eller länsstyrelsens beslut kan verkställas trots besvär. Vid ändringssökande iakttas i övrigt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1998.

Lagen tillämpas på intyg som givits över förarexamen som avlagts efter att lagen trätt i kraft. Denna lag tillämpas på en förlängning av en kör rätt, om den ansökan som avses i 72 § 5 mom. lämnas eller någon annan utredning företes efter det att denna lag trätt i kraft. Lagens 73 § 1 mom. tillämpas på en innehavare av kör rätt som har uppnått den ålder som anges i momentet efter att denna lag trätt i kraft.

Besvär, som är anhängiga vid trafikministeriet eller i länsstyrelsen då denna lag träder i kraft och som länsrätten eller högsta förvaltningsdomstolen efter att denna lag trätt i kraft är behöriga att behandla, skall överföras till länsrätten eller till högsta förvaltningsdomstolen.
